

Καθ'οδόν προς την Ομοσπονδία..

Παρά την έντονη κινητικότητα που παρουσιάζεται τελευταία αναφορικά με το Κυπριακό και την αισιοδοξία που έχει δημιουργήσει, στη πράξη η παρούσα κατάσταση θα μπορούσε να αποδοθεί ως εξής: Τα πράγματα δεν είναι και τόσο καλά. Όμως, τίποτε δεν μπορεί κανείς να αποκλείσει να συμβεί...

Όμως, όσο και αν όλα αυτά τα χρόνια η λύση του Κυπριακού καρκινοβατούσε και αν η μια αποτυχία διαδεχόταν την άλλη και βρισκόμαστε πολλές φορές σε αδιέξοδο, ένα παραμένει το γεγονός. Επίσημος στόχος της Κυβέρνησης, των κομμάτων και του λαού, - στη μεγάλη του πλειοψηφία - παραμένει η Ομοσπονδία. Η πολύ πρόσφατη αντίδραση εναντίον της Ομοσπονδίας, όσο θορυβώδης και αν εμφανίζεται, δεν έχει κερδίσει παρά μόνο πολύ μικρό μέρος του λαού.

Αν έτσι έχουν τα πράγματα και η Ομοσπονδία παραμένει αμετάθετος στόχος του λαού και της Κυβέρνησης και αν ακόμα αυτή θα είναι η λύση του Κυπριακού αργά ή γρήγορα, τίθεται το ερώτημα: Έχει γίνει από πλευράς του Κράτους, προς τη πλευρά του λαού η απαραίτητη προετοιμασία; Αν η απάντηση είναι αρνητική, τότε υπάρχει ο κίνδυνος να τα βρουν κάποια στιγμή οι πολιτικοί, αλλά ο λαός να είναι πλήρως ανέτοιμος.

Ανέφερε πρόσφατα ο Πρόεδρος Βασιλείου ότι, μέχρι ναρθεί η στιγμή ένταξης της Κύπρου στην ΕΟΚ θα συμπεριφερόμαστε σαν να είμαστε ήδη μέλη, ώστε η απόφαση της ένταξης να μας βρει πανέτοιμους. Σωστό το σκεπτικό... Αλλά δεν είναι εξίσου σημαντική ή μάλλον σημαντικότερη η λύση του Κυπριακού από την ένταξη στην ΕΟΚ; Άλλωστε κοινή είναι η εκτίμηση ότι, χωρίς λύση του Κυπριακού η Κύπρος δεν έχει πιθανότητες να μπει στην ΕΟΚ. Μ'αυτό το σκεπτικό, αβίαστα βγαίνει το συμπέρασμα ότι, η Κυβέρνηση θάπρεπε να είχε αρχίσει να προετοιμάζει το λαό για την Ομοσπονδία.

Αλλά γιατί χρειάζεται κάτι τέτοιο, θα μπορούσε να προβάλει κανείς.. Ας βρεθεί λύση του Κυπριακού και θα τα καταφέρουμε.. Η περίπτωση της Ανεξαρτησίας το 1960, επιβεβαιώνει ότι κάτι τέτοιο δεν είναι εύκολο. Πράγματι, παρά την ανακήρυξη της Ανεξαρτησίας, για πολλά χρόνια και σήμερα ακόμα, σε ορισμένους κύκλους δεν υπήρξε συνειδητοποίηση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του Κύπριου πολίτη. Ο Ελληνοκύπριος, ύστερα από δεκαετή αγώνα για την Ένωση και ο Τουρκοκύπριος αφού επεδίωξε τη διχοτόμηση, δεν ήταν έτοιμοι για το ρόλο του πολίτη του ανεξάρτητου Κυπριακού Κράτους.

Αλλά τότε υπήρχε ένα ελαφρυντικό. Το διάστημα που διέρρευσε από την εγκατάλειψη του στόχου της Ένωσης μέχρι τη στροφή προς την Ανεξαρτησία (ομιλία Κρίσνα Μένον στον ΟΗΕ το Δεκέβρη του 1957, συνάντηση Μακαρίου με την Μπάρμπαρα Κάσλ τον Σεπτέβρη του 58) και την υπογραφή των Συμφωνιών της Ζυρίχης ήταν ελάχιστο.. Ακόμα οι συνθήκες ήταν πολύ διαφορετικές, με την έννοια ότι η Κυπριακή Κυβέρνηση ήταν τότε αποικιακή την οποίαν δεν ενδιέφερε το τι θα ακολουθούσε ή μάλλον την ενδιέφερε κατά ένα άλλο τρόπο ... Στη σημερινή περίπτωση της Ομοσπονδίας, τα ηνία έχει η Κυπριακή Κυβέρνηση την οποίαν η λύση ενδιαφέρει να πετύχει και να συντηρηθεί.

Επίσημα την Ομοσπονδία υιοθετήσαμε τον Μάρτη του 77 με τις συμφωνίες Μακαρίου Ντενκτάς, ενώ δυό χρόνια αργότερα με τις συμφωνίες Κυπριανού/Ντενκτάς επιβεβαιώθηκε, χωρίς να έχει αναιρεθεί ποτέ. Άλλωστε οι Διακοινοτικές Συνομιλίες και όλα τα σχέδια που υποβλήθηκαν και συζητήθηκαν κατά καιρούς, αποκλειστικό πλαίσιο είχαν την Ομοσπονδία.

Το γεγονός ότι βρεθήκαμε οι Κύπριοι το 60 απροετοίμαστοι για την Ανεξαρτησία, δεν ήταν χωρίς κόστος. Χωρίς να θέλουμε να απλοποιήσουμε τα πράγματα, η ανετοιμότητα ή η μη ετοιμότητα δεν ήταν άσχετη με τα γεγονότα του 63, ούτε με τα όσα προηγήθηκαν, ούτε με όσα ακολούθησαν. Και τούτο χωρίς να μπορεί κανείς να ισχυριστεί ότι, αν υπήρχε ο χρόνος για την προετοιμασία της Ανεξαρτησίας, τίποτε απ'ότι ακολούθησε, δεν θα συνέβαινε. Ωστόσο λογικά, αν υπήρχε η προετοιμασία πολλά θα μπορούσαν πιθανόν να είχαν αποφευχθεί.

Σήμερα με τα συνεχή αδιέξοδα στη λύση του Κυπριακού, την έξαρση του Εθνικισμού και τη προπαγάνδα της Τουρκίας και του κ. Ντενκτάς και το γενικότερο τρόπο συμπεριφοράς του τελευταίου και των συνεργατών του, πολύ φοβούμαστε ότι μια λύση, όχι μόνο θα εύρισκε πολλούς Ελληνοκύπριους ανέτοιμους αλλά και κάποιοι θερμοκέφαλοι απ'αυτούς, θα μπορούσαν με τις πράξεις τους να οδηγήσουν την Ομοσπονδία σε περιπέτειες. Ωστόσο οι κίνδυνοι αυτοί θα μπορούσαν - χωρίς να μπορούν εντελώς να αποκλειστούν - να είναι πολύ λιγότεροι, αν ο λαός ήταν κατάλληλα προετοιμασμένος..

Θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι, ορισμένα στοιχεία της ιδέας της Ομοσπονδίας αλλά και ορισμένα παρεπόμενα της Ομοσπονδίας θα είναι τόσο ανεπιθύμητα - αχώνευτα ίσως - που θάταν καλλίτερα να μην εγίνοντο γνωστά από τώρα για να μη επιταθεί η αντίδραση. Ο ισχυρισμός αυτός δεν μας βρίσκει σύμφωνους, γιατί θα ήταν μια μορφή στρουθοκαμηλισμού. Όσο και αν οι Κύπριοι είμαστε σε μεγάλο βαθμό παρορμητικοί και συναισθηματικοί - ο συνδυασμός χρόνου και λογικής - δεν μπορούν παρά να έχουν τα θετικά τους αποτελέσματα.

Αλλά τι συνεπάγεται ενός τέτοιου είδους προετοιμασία; Πρώτα από όλα το χαρακτηριστικό περιεχόμενο της Ομοσπονδίας. Είναι γνωστόν ότι υπάρχουν σήμερα 23 συνολικά Ομοσπονδίες σε ολόκληρο τον κόσμο, που διαφέρουν μεταξύ τους αλλά που άλλο τόσο παρουσιάζουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά. Θα μπορούσε καταρχήν να εκδοθεί από την Κυβέρνηση ένα βιβλιαράκι που να αναφέρεται σαυτές, δίνοντας συνοπτικά τα κυριότερα κοινά σημεία και τις διαφορές τους. Στη συνέχεια θα μπορούσε να γίνει αναφορά στα διάφορα σχέδια, που στα πλαίσια ομοσπονδιακής λύσης, έχουν κατά καιρούς προταθεί για τη Κύπρο. Τις επιδιώξεις και συνοπτικά προτάσεις από πλευράς Κυπριακής Κυβέρνησης και τις προτάσεις και επιδιώξεις από την Τουρκική πλευρά. Στη συνέχεια κατά τρόπο που να μη καταστρέφει τη διαπραγματευτική ικανότητα της Κυπριακής Κυβέρνησης, θα μπορούσε να γίνει αναφορά σ'ένα συγκεκριμένο και πιθανό ομοσπονδιακό σενάριο.

Όλα αυτά θα έπρεπε να δοθούν από την Κυβέρνηση κατά τρόπον αντικειμενικό και βασισμένο σε δεδομένα κατά το δυνατόν και μακριά από τις οποιεσδήποτε κομματικές αντικρύσεις. Θα ήταν ευχής έργον η προσπάθεια αυτή να είχε και την συναίνεση των διαφόρων κομμάτων, κάτι που όμως στις δοσμένες συνθήκες δεν φαίνεται πραγματοποιήσιμο.

Πέρα από μια εκλαιευμένη έκδοση που θα έπρεπε να απευθύνεται στο πλατύ κοινό, μια παρόμοια προσπάθεια θάπρεπε να γινόταν στις τελευταίες τάξεις, των σχολείων μέσης εκπαίδευσης (στο στρατό;) καθώς και να αναληφθεί γενικότερη προσπάθεια από το Ρ.Ι.Κ.. Ο ρόλος του Ρ.Ι.Κ. είναι ιδιαίτερα σημαντικός λόγω των μεγάλων δυνατοτήτων επικοινωνίας που έχει και προς τις δύο πλευρές της μοιρασμένης μας χώρας. Θα πρέπει να γίνουν οι απαραίτητες αλλαγές ώστε οι εκπομπές του από πλευράς ουσίας να εναρμονίζονται μ'αυτό που εξυπακουεί το τρίτο γράμμα του ακρωνυμίου του. Ότι είναι δηλαδή το ραδιοφωνικό ίδρυμα όλης της Κύπρου και όλων των Κυπρίων. Θα πρέπει εδώ να γίνει ξεκάθαρο ότι, η Ομοσπονδία δεν θα παρουσιαστεί μέσα από ένα πρίσμα εξειδίκευσης αλλά εξοικίωσης μ'αυτή, δεδομένου ότι υπό τις περιστάσεις αποτελεί μια αδήριτη ανάγκη.

Μεταξύ άλλων η ενημέρωση αυτή θα περιλαμβάνει ασφαλώς τις εξουσίες της Κεντρικής Κυβέρνησης και των Ομοσπονδών Πολιτειών, τις σχετικές αρμοδιότητες, τις δυό Βουλές με τις συνηθισμένες του αρμοδιότητες και δομή, τα σημεία επαφής (interface) προς τα έσω ή τα σημεία επαφής προς τα έξω. Ακόμα τι δεν θα γίνεται υπό το καθεστώς ομοσπονδίας που γίνονταν προηγουμένως, όταν το πολίτευμα της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν ήταν ομοσπονδιακό.

Θα πρέπει ακόμα να γίνει κατανοητό ότι δεν θα υπάρχει η σχέση πλειοψηφίας/μειοψηφίας και ότι οι δυό Πολιτείες θα έχουν τα ίδια δικαιώματα, εξουσίες και υπόσταση ανεξαρτήτως πληθυσμιακής ισχύς. Με εξαίρεση ίσως τη Προεδρία και τον αριθμό των Υπουργών στην Κεντρική Κυβέρνηση, δεν φαίνεται ότι θα υπάρξει οποιαδήποτε μορφή ανισότητας μεταξύ των δυό κοινοτήτων.

Ωστόσο η εξοικίωση με την Ομοσπονδία είναι ακόμα πιο σημαντική σ'ένα άλλο τομέα, εκείνο της απλής καθημερινής μας ζωής. Τις πολλές μικρές αντικρύσεις που συνθέτουν τη ζωή του μέσου πολίτη.

Έτσι θα πρέπει ο Ελληνοκύπριος να συνειδητοποιήσει ότι, η Κεντρική Κυβέρνηση θα διαθέτει κάποιο αριθμό Τουρκοκυπρίων Υπουργών που θάναι οι δικοί του Υπουργοί. Θα πρέπει να μπορούμε να δεχτούμε ότι ο δικός μας Υπουργός Οικονομικών ή Εξωτερικών δεν θα φέρει Ελληνικό όνομα αλλά θάναι Τουρκοκύπριος. Ακόμα ότι θα εκπροσωπούμαστε στο εξωτερικό από Τουρκοκύπριους, όχι μόνο σε διακυβερνητικά θέματα αλλά και στον αθλητισμό και το τραγούδι. Θα πρέπει να συνειδητοποιηθεί ότι είναι πιθανόν κάποια χρονιά η Κύπρος να εκπροσωπείται στη Ευροvision με Τουρκικό τραγούδι και νάμαστε έτοιμοι οι Ελληνοκύπριοι να το υποστηρίξουμε και να θέλουμε να πάει καλά, όπως θα αναμένετο από τους Τουρκοκύπριους κάποιαν άλλη χρονιά να υποστηρίξουν και να θέλουν να κερδίσει το κυπριακό, που θα τραγουδιέται στα ελληνικά.

Το εκπαιδευτικό μας σύστημα, χωρίς καθόλου να προδίδει την ελληνική κουλτούρα του Ελληνοκυπρίου, θα πρέπει σιγά-σιγά να προσανατολιστεί προς την κατεύθυνση του κυπρίου ομοσπονδιακού πολίτη. Θα πρέπει ακόμα να διαδραματίζει ρόλο αναγνώρισης των ιδιαιτεροτήτων της άλλης κοινότητας και σεβασμού της. Θα πρέπει ακόμα να υπάρξει προσπάθεια αποβολής των συνδρόμων ανωτερότητας/κατωτερότητας για τη δική μας και την άλλη κουλτούρα αντίστοιχα. Σε πρώτο στάδιο θα πρέπει να γίνει προσπάθεια ανοχής της τουρκικής κουλτούρας, μεταγενέστερα δε και κάποιας εξοικείωσης.

Ακόμα θα πρέπει να ανασκευαστεί η τωρινή εκτίμηση (perception), ότι μόνο διαφορές έχουμε με τους Τουρκοκύπριους και τίποτε κοινό. Να αποκαλυφθούν αυτά που και τώρα με το διαχωρισμό έχουμε κοινά με τους Τουρκοκύπριους αλλά και αυτά που θα μοιραζόμαστε σ'ένα ομοσπονδιακό σύστημα.

Να δοθεί κάποια ώθηση στην εκμάθηση της Τουρκικής γλώσσας, πρόκειται άλλωστε για την εκμάθηση μιας άλλης ξένης γλώσσας. Αντί να μαθαίνουμε Ιταλικά, Γαλλικά ή Γερμανικά, θα ήταν πιο λογικό να μάθουμε τη γλώσσα των ανθρώπων που θα συναντούμε στο δρόμο καθημερινά ή στα σπίτια μας. Κάτι τέτοιο θα απάμβλυε την πολιτιστική μισαλλοδοξία που είναι διάχυτη ανάμεσα στον ελληνοκυπριακό πληθυσμό (και τον Τουρκοκυπριακό βέβαια) και θα βοηθούσε την αλληλοκατανόηση. Για την εκμάθηση της Τουρκικής υπάρχουν λόγοι σκοπιμότητας αλλά και ανάγκης. Από πρώτη άποψη, όσοι ελληνοκύπριοι θα ζουν στην Τουρκοκυπριακή Ομόσπονδη Πολιτεία, θα χρειάζονται γνώσεις της τουρκικής γλώσσας.

Ειδικά για όσους θα επιστρέψουν υπό Τουρκοκυπριακή διοίκηση θα πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι, η τουρκική θάχει πρωταρχική θέση και ότι το γενικότερο περιβάλλον (ονομασίες, πινακίδες δρόμων, επιγραφές κ.λ.π.) θα κυριαρχείται από τη τουρκική.

Θα πρέπει ακόμα να γίνει κατανοητό ότι στην προσπάθεια εξίσωσης της οικονομικής ανισορροπίας των δυο Ομόσπονδων Πολιτειών, θα υπάρξουν στην ουσία, μέσω πάντα της Κεντρικής Κυβέρνησης, χορηγίες από την Ελληνοκυπριακή προς την Τουρκοκυπριακή Ομόσπονδο Πολιτεία.

Μια άλλη διάσταση που δεν θα πρέπει να παροράται είναι ότι, οποιαδήποτε ειδική επίσημη σχέση των Ελληνοκυπρίων με την Ελλάδα, εξυπακούει αντίστοιχη με τη Τουρκία. Ακόμα ότι οι οποιοσδήποτε χωριστές τέτοιες σχέσεις θα είναι σε βάρος της ενότητας και της συνοχής του Ομόσπονδου Κράτους καθώς και της ισχύς της Κεντρικής Κυβέρνησης.

Σε μια προσπάθεια εξουδετέρωσης των εκατέρωθεν διαφορών, θα μπορούσε να τονιστεί ο ευρωπαϊκός προσανατολισμός της χώρας που θα αφορά και τις δυο κοινότητες.

Τέλος θα πρέπει να υποδειχθεί, τι θα πρέπει να αποφεύγεται από δω και εμπρός, για ν'αρχίσει η επούλωση πληγών και η πορεία προς τη δημιουργία του Κύπριου Ομοσπονδιακού Πολίτη. Η ανάγκη αυτή παρουσιάζεται ακόμα πιο επιτακτική, αν λάβει κανείς υπόψη την εκστρατεία που αναλήφθηκε πρόσφατα απ'αυτούς που αντιδρούν στην Ομοσπονδία.

Οι ιδέες που παρουσιάζονται εδώ δεν είναι εξαντλητικές αλλά αγγίζουν δυο πλευρές. Εκείνη του περιεχομένου της μορφής του πολιτεύματος της Ομοσπονδίας καθώς και εκείνη των πολλών μικρών λεπτομερειών που συνθέτουν τη καθημερινή μας ζωή και τις αντικρύσεις του μέσου πολίτη.

Η λύση της Ομοσπονδίας δεν είναι η ιδεώδης για κανένα μας, ούτε τους Ελληνοκυπρίους ούτε τους Τουρκοκυπρίους. Όμως είναι μέσα στις δοσμένες συνθήκες, η μόνη που μπορεί να επανασυγκολλήσει τις δυο βασικές κοινότητες και να δώσει μια μορφή ενότητας του Κράτους. Έχει υποχρέωση το Κράτος να δώσει αυτά τα βασικά μηνύματα και να αποτρέψει από του να θεωρείται ανάθεμα η

Ομοσπονδία, όπως και στην περίπτωση των συμφωνιών Ζυρίχης-Λονδίνου. Είναι η εκτίμηση μας ότι μέχρι της στιγμής αυτής ο λαός - και μιλούμε για τους Ελληνοκύπριους πάνω στους οποίους μπορεί βασικά η Κυβέρνηση να επιδράσει - ούτε σωστά πληροφορημένος, και καθόλου προετοιμασμένος είναι, για να δεχτεί και ακόμα λιγότερο να εφαρμόσει την Ομοσπονδία. Αντίθετα από πλευράς της Τουρκοκυπριακής αντιπολίτευσης καταβάλλεται αυτή τη στιγμή μια έντονη προσπάθεια διαφώτισης για την Ομοσπονδία.

Πέρα από ευθυνοφοβίες και φοβίες για επικρίσεις, αν η Κυβέρνηση θέλει να είναι συνεπής με τις επιδιώξεις της, οφείλει να προλιάνει το έδαφος προς την Ομοσπονδία, ώστε να κάμει ευκολότερη τη δύσκολη εφαρμογή και συντήρησή της..

Η εισαγωγή ενός νέου πολιτειακού συστήματος και δύσκολη και πολύπλοκη είναι. Το ευεργέτημα της σωστής προπαρασκευής θάναι λιγότερα προβλήματα και πιο έγκαιρη προσαρμογή. Αντίθετα το τίμημα του να βρεθούμε ανέτοιμοι θα είναι η πολιτική αστάθεια με τα απρόβλεπτα ή καλλίτερα τα προβλεπτά της επακόλουθα...

ΝΕΟΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ
ΟΚΤΩΒΡΗΣ 92